

Korak bliže k normalizaciji poslovanja

Minuli četrtek je sklical v. d. generalnega direktorja Vlado Sodin sejo razširjenega strokovnega kolegija, na kateri so prisotni direktorji tovarn poslušali poročila in razpravljali o ekonomskem položaju našega podjetja, o predlogu za rebalans gospodarskega plana, o našem letošnjem izvozu o prodajnih pogojih za naslednje leto.

Za naše bralce je izmed vseh točk dnevnega reda najbolj zanimiva prva točka, zlasti zategadelj, ker smo o ostalih — z izjemo prodajnih pogojev — že večkrat poročali in razpravljali v našem listu, tako, da je tematika vsem našim bralcem vsaj do neke mere že poznana. O splošnem ekonomskem položaju našega podjetja, tej najzanimivejši in najvažnejši problematiki, je podal obširno poročilo v. d. generalnega direktorja. Iz njegovega govora povzemamo naslednje ugotovitve:

Ekonomski položaj podjetja je še vedno zelo težak. Neurejeno vprašanje obratovalnih sredstev vpliva na nelikvidnost podjetja in povzroča velike težave v procesih proizvodnje. Pomanjkanje reprodukcijskega materiala povzroča v posameznih tovarnah večje ali manjše zastoje in s tem precejšnjo gospodarsko škodo.

Stanje na žiro računu se je v zadnjem času ugodno izboljšalo. Od kulminacije 13.500 milijonov smo uspeli znižati postavko na 8 milijard dinarjev, vendar še vedno čutimo izreden pritisk za pokritje naših dolgov dobaviteljem. Dodeljena bančna sredstva smo medtem porabili za nakup deviz, delno za plačilo po rednih zaključkih in delno za plačilo lanskoletnih dolgov, nekaj te sume pa smo porabili za pokritje obveznosti do Splošne gospodarske banke. Dosledno izvajanje določil sanacijskega načrta bo do konca leta sprostilo še preostale notranje rezerve in s tem debelkado našega žiro računa. Po novem letu pričakujemo normalno poslovanje in konec sedanjih težav ter negotovosti.

Periodični obračuni nam kažejo relativno slabo ekonomsko situacijo podjetja, saj z ustvarjenim ostankom čistega dohodka v višini 1.500 milijonov dinarjev ne bomo mogli pokriti vseh naših ob-

veznosti za plačilo anuitet in pokritje izgub trem tovarnam. Vprašanje rentabilnosti in ekonomičnosti dosedanje proizvodnje v teh tovarnah bo postalo tako osnovno vprašanje, kateremu bo treba posvetiti vso skrb zlasti zato, ker nekatere tovarne predvidevajo še večje izgube kot so bile planirane.

Ekonomičnost poslovanja pri vseh tovarnah ni zadovoljliva, saj predvideva samo pet tovarn večji fizični obseg proizvodnje na zaposlenega. Močne tendence po ekstenzivnem gospodarjenju v naših tovarnah — z večjo proizvodnjo samo s povečanim številom zaposlenih brez oziroma na razpoložljiva obratovalna sredstva — še vedno niso zavrle.

Proizvodnja je v zadnjih dveh mesecih bistveno preseгла povprečje in je rezultat presenetljivo dober. Računa-

mo, da bomo do konca leta izdelali še približno za 10 milijard proizvodov, kar bi pomenilo izpolnitev letnega plana v višini 95 %.

Izvozni rezultati v desetih mesecih so dobri in dajejo slutiti, da smo na nekaterih področjih uspeli prodreti z našimi izdelki na inozemska tržišča. V prihodnje pa bomo morali še bolj zaostri vprašanje ekonomičnosti posameznih proizvodov za izvoz in še bolj angažirati naše skupne službe za večji iztržek v devizah. Vrednost izvoza v desetih mesecih je znašala 3.263.000 dolarjev, v naslednjem letu pa predvidevamo izvoz v višini 6 milijonov dolarjev.

Glede reorganizacije našega podjetja smo dobili pripombe samoupravnih organov na koncept bodoče organizacije. (Dalje na 6. strani)

Naš izvoz v oktobru

Po podatkih zunanjetrgovinskega oddelka PSO smo izvozili v preteklem mesecu za 363.415 dolarjev izdelkov. Upoštevajoč povišan izvozni plan za vrednost lanskoletnega primanjkljaja bi morali izvoziti po internem planu za 449.030 dolarjev izdelkov, plus primanjkljaj v septembru, ki je znašal 24.848 dolarjev, torej skupaj vrednost 473.878 dolarjev. Mesečni plan smo tako realizirali le s 76,6 %, kar je vsekakor nezadovoljivo, saj bomo morali zaradi tega v preostalih mesecih novembra in decembra izvoziti po 544.500 dolarjev izdelkov, da izpolnimo naše letošnje in lanske izvozne obveznosti.

Razdelitev po valutnih področjih je bila to pot izredno ugodna. Na konvertibilno smo izvozili kar 75 % vse vrednosti, na klirinško 22 % ter na področje vzhodno-evropskih držav le 3 %. Tri četrtine izvoza na konvertibilno, področje držav s trdno valuto je nedvomno zanesljiv dokaz, da naše podjetje vztrajno in z uspehom prodira na komercialno najzahtevnejša tuja tržišča in hkrati nema lo prispeva k izravnavi zunanjetrgovinskega primanjkljaja s temi državami, ki je v državnem merilu najbolj problematičen.

Največji uvoznik naših iz-

delkov so bile v oktobru kot običajno ZDA z nakupom skoraj celotne proizvodnje malih elektromotorjev. Na drugem mestu je bila Zahodna Nemčija in na tretjem Turčija. Izvozna lista je obsegala v celoti 25 držav.

Glede posameznih tovarn moramo pripomniti, da niso vse realizirale svojih mesečnih izvoznih planov. Vzrok je tičal povsod v pomanjkanju reprodukcijskega materiala in surovin iz uvoza. Tuji dobavitelji teh materialov zahtevajo namreč v večini primerov, da jim poravnamo najprej že obstoječe obveznosti ali, da jim celo plačamo naročen material vnaprej. Zaradi stalno blokiranega žiro računa nimamo na razpolago dinarjev, da bi kupili devize za poravnavo teh računov in tako se klob. (Dalje na 6. strani)

Misli k 29. novembru

Naša družba se razvija v razmerah, ki jih narekuje notranje in svetovno dogajanje; izpostavljeno je najrazličnejšim vplivom. V tem izredno dinamičnem razvoju se lahko primeri, da včasih pozabimo ali premalno upoštevamo skrb za negovanje in razvijanje etičnih in moralnih načel, s katerimi je zmagala revolucija, večkrat pozabimo, da je sedanja družba plod izrednih žrtev vseh tistih udeležencev revolucionarnega vretja od oktobrske revolucije do zmagovite NOB in povojne socialistične graditve. Zaradi tega je izredno pomembno, da utrjujemo in razvijamo revolucionarne tradicije med tistimi, ki uživajo v tem dolgotrajnem boju pridobljene sadove in ki naj bi zagotovili nadaljno razvojno pot.

Organi delavskega samoupravljanja, vse družbenopolitične organizacije, upravni organi ter uredništvo tednika ISKRA

čestitajo vsem članom kolektiva k

dnevu republike

BRALCE OPOZARJAMO, DA BOMO V NASLEDNJI STEVILKI GLASILA »ISKRA« OBJAVILI ČELOTEN PREDLOG OSNUTKA STATUTA PODJETJA ISKRA. ČASOPIS BO IZSEL V PETEK, 26. NOVEMBRA, PO NALOGU SAMOUPRAVNIH ORGANOV PA SE GA MORA RAZDELITI MED ČLANE KOLEKTIVA ŠE TA DAN OZ. NAJKASNEJE V SOBOTO, 27. NOVEMBRA.

UREDNIŠTVO

Devetmesečni obračun ZZA

(Izveček iz poslovnega poročila)

V devetih mesecih je dosegel zavod z izvršenimi storitvami realizacijo 2 milijardi 274.525.682 din ter s tem 83,8 % dinamičnega oziroma 56,9 % letnega plana realizacije. V primerjavi z istim obdobjem preteklega leta se je obseg obračunanih nalog povečal za 32 %, kljub temu pa ni bil dosežen dinamični plan realizacije, s katerim se je letos predvidelo enakomernejše zaključevanje nalog tekom celega leta. Izpad realizacije je nastal predvsem v tretjem tromesečju, ko je bilo izvršeno komaj 70 % planiranega dela.

Od dosežene realizacije odpade 53,3 % na razvojne in 46,7 % na ostale usluge, pri čemer se je delež razvojnih uslug nekoliko povečal v primerjavi z rezultatom I. polletja (51,5 %) pa tudi v primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta (51,3 %). Ponovno se je povečal tudi delež za Iskró opravljenih storitev, kar je razvidno iz naslednjih podatkov:

Realizacija

Vir realizacije	I.—IX. 1963	I.—IX. 1964	I.—IX. 1965
Iskra	75,5	8,9	88,2
Znanstveni skladi	0,9	1,5	0,5
JLA in SUP	2,5	4,5	1,5
Ostalo	21,1	12,1	9,8

Poleg realizacije, dosežene v obravnavanem obdobju, je na formiranje celotnega dohodka vplivala po eni strani neplačana realizacija iz leta 1964, po drugi strani pa znaten obseg terjatev do kupcev, ki so znašale 30.9. skupno 1.313 milijonov din.

Zaradi razmeroma nizkega koeficienta plačane realizacije je v primerjavi z letnim planom doseženo le 50 % celotnega dohodka. Pri tem je v strukturi celotnega dohodka nekoliko padel delež poslovnih stroškov, kar je pripisati spremenjeni strukturi storitev, to je manjšemu obsegu dokončanih nalog, ki zajemajo tudi materialne dobave. Sorazmerno močnejši porast dohodka se je prejel v sklade, ki so dosegli v primerjavi s planom 68 %.

Manj ugodni pa so podatki o vkalkuliranih stroških (R-4), ki so dosegli v primerjavi z letnim planom že 81,4 %. Pri tem so sorazmerno manj udeleženi izdelavni stroški (79,3 odstotka letnega plana), kot pa režijski stroški (83,8 % planiranih). Prekoračitev izdelavnih stroškov je nastala zaradi visokih stroškov izdelavnega materiala pri inženiringu za Indijo, ki ni bil zajet v planu. Prekoračitev režijskih stroškov pa je nastala predvsem zaradi povišanja cen storitvam (elektrika, PTT stroški, najemnine), zaradi izredno visokih obresti od kreditov za obratna sredstva (150 % v primerjavi I.—IX. 1964), spolnilnega prispevka za socialno zava-

rovanje (533 % v primerjavi z lanskim letom). Pri tem pa je potrebno upoštevati tudi dejstvo, da je plan predvidel režijske stroške komaj v višini 90 % (!) dejansko nastalih stroškov v preteklem letu.

Prekoračitev režijskih stroškov se negativno odraža tudi v strukturi lastne cene, zlasti, če jo izrazimo v obliki režijskega koeficienta, t.j. koliko stroškov odpade na 1 din izdelavnih OD. Dejanski režijski koeficient je višji od planiranega, kar se odraža pri obračunu v zmanjševanju razlike med lastno in prodajno ceno pod planirani nivo.

Največji »strošek« predstavlja za zavod vsekakor osebni dohodek (48 % vkalkuliranih stroškov). Da bi se masa OD gibala v planiranem obsegu, je zavod v celotnem obravnavanem obdobju postopoma zmanjševal število zaposlenih, istočasno pa omejeval nadurno delo in ostala izplačila v breme OD, tako da so osebni dohodki za redno delo skoraj edini vir izplačila.

Število zaposlenih se je zmanjšalo od 1.275 v začetku leta na 1.129 konec septembra, t.j. za 11,5 %. Na novo se zaposlujejo samo študenti in deloma povratniki iz JLA, vendar v manjšem obsegu. Na zmanjšanje števila zaposlenih je vplivala tudi ukinitve nekaterih delovnih mest zaradi manjšega obsega poslovanja (cca 60 delovnih mest).

V strukturi opravljenih delovnih ur se je za spoznanje zmanjšal delež izdelavnih ur v korist režijskih v primerjavi z obdobjem I.—IX. 1965. Na to so vplivali predvsem objektivni razlogi: več državnih praznikov, daljši redni letni dopust. Vendar pa predstavlja zmanjšanje obsega režijskega dela ob istočasnem povečanju števila izdelavnih ur še vedno eno od glavnih »notranjih rezerv« za povenitev razvojnega dela. Samoupravni organom zavoda je bil dan predlog, da se ukrepa v treh smereh:

a) povečati delež izdelavnih ur v sektorjih. Tu so še precejšnje možnosti, saj se giblje delež režijskih ur od 31 % v najbolj ugodnem, do 43 % v najslabšem primeru.

b) prilagoditi obseg delovanja splošno tehničnih služb zmanjšanju obsega dela v celotnem zavodu ali pa tudi tu povečati obseg plačanih, t.j. izdelavnih ur.

c) izboljšati administrativno poslovanje oz. eliminirati odvečno režijsko delo in s tem zmanjšati delež režijskih

ur v celotnem opravljenem delu.

Povprečni neto OD znašajo v obravnavanem obdobju 70.717 dinarjev na zaposlenega. Od tega odpade na:

	Strukt. I.—IX. 65	I.—IX. 64
redno delo	93,3	89,9
nadurno delo	4,4	6,3
presež norme	0,8	1,3
regres, kilometrine, dnevnice	1,5	2,5
skupaj	100,0	100,0

Iz primerjave s preteklim letom izhaja, da je delež OD za redno delo večji ob istočasnem zmanjšanju vseh ostalih virov.

Vrednost točke se je do vključno avgusta obračunavala v razmerju 1 točka = 1 dinar, čeprav se je dejanska vrednost točke po obračunu stalno gibala nekoliko nad 1,00. V septembru pa je bil izdelan začasen predlog za vezavo osebnih dohodkov v zavodu na izplačila OD v tovarnah in je bila obračunana povprečna vrednost točke 0,951.

Po obračunu za devet mesecev znaša vrednost točke po kriterijih, ki jih predvideva pravilnik OD za zavod

kot celoto 1,02, korekcija z uspehom poslovnih enot pa bo upoštevana pri izplačilu OD za oktober.

Enega od glavnih problemov predstavlja v zavodu,

kakor tudi v celotnem podjetju, vezava sredstev. Tudi v tretjem tromesečju se je nadaljevala že v poročilu za I. polletje ugotovljena konstantna nelikvidnost, ki so jo povzročila sredstva, vezana v terjatih do kupcev, zalogah materiala, nedokončanih nalog in gotovih izdelkov. Pri tem so se terjatve do kupcev v primerjavi s stanjem 30.6. znižale za 200 milijonov, skoraj za enako vsoto pa so se povečala sredstva, vezana v zalogah materiala, nedokončanih nalog in gotovih izdelkov.

Če upoštevamo, da se intenzivno deluje na zmanjševanju terjatev do kupcev, kar se bo odrazilo že v rezulta-

tihih oktobra, predstavlja trenutno glavni problem vezava sredstev v zalogah materiala in nedokončanih nalog. Povprečno vezane zaloge materiala so letos ca. 50 milij. višje od lanskeletnih povprečnih zalog, česar vsekakor ne moremo pripisati samo zvišanju cen. Ukrepi, podzveti za znižanje teh zalog (odprodaja nekuranega materiala ipd.) v obravnavanem obdobju še niso pokazali željenega efekta. Se težji je problem v višini nedokončanih nalog, ki vežejo največ sredstev. Po gospodarskem planu bi morali do 30.9. znižati vrednost tako vezanih sredstev na 1.350 milij. din in so torej dejanske zaloge za 413 milij. višje od planiranih.

Za znižanje teh zalog je v teku temeljit pregled vseh nedokončanih nalog, pri čemer naj bi se pospešilo in zaključilo delo na nalogah, ki že dalj časa vežejo velika sredstva (še danes je med delovnimi nalogi nekaj takih, na katerih so pričeli z delom leta 1961 ali v začetku 1962). Ostali ukrepi — zaključevanje nalog po fazah — pa so odvisni tudi od dogovora s poslovnimi enotami.

L. M.

O obveščanju v kolektivih

Zaradi stalnih pripomb nekaterih delovnih kolektivov ISKRE, da se o njih, njihovih težavah, poslovanju ter problemih in uspehih zelo malo ali skoraj nič ne piše v našem časopisu, smo pregledali letošnje številke glasila »Iskra« in ugotovili, da smo zelo malo pisali o naših tovarnah in obratih na Dolenskem, da pa je bilo iz večine naših tovarn lastnih prispevkov zelo malo.

Večkrat smo predlagali, da naj se v vsaki delovni organizaciji organizira dopisniška mreža, pobudo za to organizacijo pa naj bi prevzeli sekretarji teh organizacij. Ostalo je le pri našem predlogu; menda so vsi sekretarji prepozabili z dnevno problematiko.

Naši upravitelji se s celotnim sistemom informiranja delovnega kolektiva (prav zaradi pomanjkljivosti informacij) niso strinjali, zato so zahtevali od organizacijske službe, da izdela predlog, kako naj bi informiranje v Iskri potekalo v skladu z ustavo SFRJ, po kateri je vsaka delovna organizacija dolžna o svojem poslovanju poročati in obveščati delovni kolektiv. Isto velja za organe upravljanja, katerih delo in delovanje je praviloma javno.

Uredniški odbor glasila »Iskra« je imenoval upravni odbor podjetja. To je kolektivni organ z nalogo, da posreduje vsem članom ISKRE informacije skupnega značaja, in tudi informacije za nek-

posamezni delovni kolektiv, kadar ustrezni organ tako informacijo pošlje v objavo.

Organizacijska služba podjetja je izdelala predlog o načinu informiranja kolektiva in ga razposlala 31. 7. 1965 vsem tovarnam in organizacijam podjetja. Od takrat je preteklo že več kot tri mese-

ce, vendar se objavljanje informacij iz naših enot ni okrepilo, zato je uredniški odbor poslal sekretarjem v podjetju nekaj vprašanj in jih prosil za odgovore, ki jih bomo objavili v časopisu čim jih prejmemo, da bodo člani enot vedeli kako in kaj je z informiranjem tudi v njihovih delovnih enotah. I. S.

Delegacija ruskih mladincev v Pržanu

Te dni se je mudila na obisku v Ljubljani delegacija ruskih mladincev, ki so jo sestavljali delegati Rusije, vodil pa jo je prvi sekretar VLKSM mesta Gorki, tov. Janjaev Genadij Ivanovič.

Po predavanju o družbeno politični ureditvi Jugoslavije, ki so ga imeli na Visoki šoli za politične vede v Ljubljani, so obiskali tovarno za elektroniko in avtomatiko na Pržanu.

Ob prihodu v tovarno so goste lepo sprejeli in pozdravili sekretar osnovne organizacije ZK tov. Rado Kukovec, predsednik aktivna ZMS tov. Janez Strubelj in sekretar aktivna ZMS tov. Metka Jurovič.

Po krajšem pozdravnem govoru so si gostje ogledali orodjarno, osnovne delavnice, TV montažo in GR montažo. Močno jih je zanimala tehnologija proizvodnje in princip pradoje, kakor tudi nekateri

tehnični podatki o proizvodnji televizijskih enot.

Ko so si gostje ogledali proizvodnjo, so jim priredili v prostorih menze skromno zakusko. V prijetnem vzdušju se je razvila živahna razprava. Gostje so zastavljali različna vprašanja o organizaciji podjetja, o vlogi ZK in ZMS v samoupravnih organih in podobno, na katere so jim odgovarjali predstavniki iz tovarne.

Po končani diskusiji se je sekretar VLKSM zahvalil za prisrčen in topel sprejem, ki so jim ga pripravili v Pržanu in ob tej priliki izročil tovarniškemu komiteju ZMS darilo, ki simbolizira prvi polet sputnika v vesolje. Sekretar, ka ZMS je nato gostom razdelila značke ISKRE, tova Rado Kukovec pa se je gostom zahvalil za darilo in istočasno izrazil željo, da bi v prihodnosti ostali v »ako dobrih stikih kot do sedaj.

Rezultati izvajanja sanacijskega programa v »Elektromehaniki«

Sanacijski program, ki so ga izdelale strokovne službe podjetja za podjetje in posamezne tovarne, obsega predvsem sanacijo preskrbe oziroma vezave obratnih sredstev. Restriktivski ukrepi v zvezi s financiranjem proizvodnje in zalog so nas prizadeli, obenem pa prisilili, da razpoložljiva obratovalna sredstva obračamo hitreje in koristneje.

Za našo tovarno so bile značilne težave zaradi negibljivosti dela zalog materiala in naraščanja zalog nedokončane proizvodnje. Pri prvem je bil potreben veliko večji nadzor in sistematično planiranje potreb in nabave. Najprej je bilo treba uveljaviti ustrezne metode spremljanja zalog, nato pa planiranje potreb oz. nabave z mehano-grafskimi stroji. Največja napaka tega leta je bila v tem, da se je naročal material in lansirala proizvodnja, za katere obseg nismo imeli zagotovljenih dovolj obratovalnih sredstev. Za znižanje zalog materiala so bile izdelane analize, ki so določile povedale kakšna nabava je za pričakovani obseg proizvodnje ob minimalnih zalogah potrebna in kakšne ter kolikšne zaloge se pojavljajo kot negibljive ali nepotrebne. Slednje so bile predvidene za odprodajo, delno razvrednotenje ali odpise. Polletna inventura nedokončane proizvodnje je bila delana prav z namenom, da se točneje ugotovi stanje in tako dobi pregled nad dejansko lansiranimi količinami in potrebnim lansiranjem za čimvečjo finalizacijo izdelkov oziroma zmanjšanjem proizvodnje delov na zalogo. Obenem pa je bilo potrebno obdržati kontinuiteto v gibanju proizvodnje in večjo skrb nabavi manjkajočih materialov. Na ta način bi se zmanjšale potrebe po materialu za polizdelke, ki jih je dovolj na zalogi, s hitrejšo

finalizacijo pa bi se znižale tudi zaloge nedokončane proizvodnje.

Sanacijski program obravnava obratovalna sredstva predvsem s stališča zalog. Treba pa jih je gledati tudi s stališča stroškov oziroma vloženih sredstev. Ko vlagamo sredstva v proizvodnjo, nastajajo stroški za reproduktivski material, osebne dohodke in drugi stroški. Če znižujemo nedokončano proizvodnjo, nam za enako količino gotovih izdelkov ni potrebno vložiti toliko dodatnih sredstev za material. Delo pa usmerjamo tako, da je presledek in količina opravljenega dela med začetno opravljenim delom in finalizacijo čim manjša. Nič manj pomembno ni absolutno zniževanje stroškov od večjih pa do manjših postavk. S tem zmanjšujemo pritisk na obratovalna sredstva, ker je njihova poraba za neko količino proizvodnje manjša, obenem pa si izboljšujemo eko-

nomičnost in rentabilnost. Pomembna je tudi ugotovitev, da si s hitrejšim obračanjem sredstev in nižjimi stroški, omogočamo večjo proizvodnjo in nižje stroške na enoto izdelka.

Od gibanja proizvodnje in stroškov je odvisno tudi gibanje osebnih dohodkov. To je bistveno vplivalo, da se izmotamo iz ekstenzivnosti gospodarjenja, čeprav je teh nekaj mesecev še premalo, da bi o tem lahko sodili. Nizki osebni dohodki so samo delen odraz naših trenutnih gospodarskih sposobnosti in možnosti, ki pa se bodo povečali vzporedno z boljšanjem te sposobnosti.

Poleg vseh težav, ki jih imamo v zvezi s financiranjem proizvodnje in preskrbo z domačim in uvoznim materialom, nas je doletelo še izredno visoko povečanje cen materiala po reformi, česar ne odtehtajo spremembe, ki gredo nam v prid. Pro-

(Nadaljevanje na 6. strani)

O vodenju branž

V 37. št. glasila (30. septembra) smo na zadnji strani pod naslovom »Pisma bralcev« objavili vprašanje: Na kakšen način je predvideno vodenje branž, ki v razvoju in v prodaji že obstajajo in ali bodo strokovni timi (-timske) - skupine) še ostali in s kakšnimi nalogami in pristojnostmi? Odgovor smo prejeli 12. novembra in ga v celoti objavljamo:

Branžna organizacija je uspešna oblika kompleksnega organiziranja poslovanja po proizvodih in po panogah, v katerih se lahko povezuje celotna ekonomika panoge in njenega poslovanja od razvoja do prodaje. V svojem bistvu preprečuje »oddelčno mišljenje«, ki ne posveča skrbni proizvodni kot celoti.

Tovarna ISKRA v Kranju

je imela že pred leti postavljeno organizacijo po skupinah izdelkov v vodjih panog v razvoju, ki naj bi povezovali izdelke skozi vse faze njihove ekonomike. Oblika je bila nedvomno uspešna, izvedba pa odvisna od osebnosti vodje panoge, ki mora biti generalist, ki obvladuje, čeprav bolj na vrhu, vsa področja, za razliko od specialista, ki obvladuje v globino le določeno področje.

Organizacijske izvedbe so različne od vgraditve pomožne organizacije v kakršenkoli obstoječi organizacijski sistem, do ekstremne oblike razdelitve podjetja na panoge in divizije - s kompletnimi dejavnostmi, od razvoja specializiranih tovarn do prodaje. Ta ekstremna zamisel je izvedljiva le ob izredno veli-

Pismo iz Železnikov K novi organizaciji podjetja Iskra

Zaradi velikega zanimanja za obravnavano gradivo o novi organizaciji ISKRE posredujemo glavne sklepe, ki so jih sprejeli samoupravni organi in družbeno politične organizacije pri nas.

Takoj po izidu predloga v časopisu je bilo sklicano zasedanje UO, ki je na 12. redni seji, dne 21. oktobra in takoj naslednjega dne obravnavalo novo organizacijo in sprejel glede nje pripombe za razpravo na DS. UO je zasedanje nadaljeval 27. 10. 1965 tako, da je bil predlog res temeljito obravnavan.

UO je imel pripombo, da naj določen riziko izgube niso tudi družbeno-politična skupnost, zato naj se izguba pokriva poleg iz rezervnega sklada tovarne in podjetja tudi iz rezervnega sklada družbeno-politične skupnosti.

Predstavniki škofovsko občine soglašajo, da v interne predpise združenega podjetja glede pokrivanja izgub vključimo tudi odgovornost druž-

beno - politične skupnosti, kjer se posamezne organizacije nahajajo.

Drugo važno vprašanje, ki je bilo obravnavano, je poglavje razlike pri ceni v izvozu. UO je zahteval, da močni izvozniki, ki ustvarjajo višek deviz nad lastno potrebo, le-te prosto odstopajo kooperantom v okviru podjetja in izven njega, če dosega boljše pogoje dobave in ostalim organizacijam združenega podjetja po dogovorjeni ceni med obema tovarnama. Tovarne naj s svojim izvozom pokrivajo potrebe po uvozu reprodukcijskega materiala in za pokrivanje vseh ostalih obveznosti.

Pomemben je še zahtevek UO glede skupnih služb združenega podjetja, ki naj ima analitsko-instrukcijski značaj. V splošnih pravilih, ki naj bi jih organizacije v okviru združenega podjetja imele, naj se določijo naloge skupnih služb združenega podjetja s pogodbo. Dohodek skupnih služb naj se formira od opravljenih del, ki so letno planirana. Tovarna ne prene se visokih stroškov skupnih služb, zato naj se le-ti zmanjšajo na minimum. UO je prevečala skupna in glavna misel, naj bi organizacija v novi obliki delovala racionalneje in ceneje, kar je tudi smisel zaručevanja.

Družbeno politične organizacije so novo obliko organizacije obravnavale na sestanku, dne 27. oktobra in nasloville na samoupravne organe tovarne priporočilo, da o njihovem stališču razpravljajo.

Delavski svet je v četrtek, 28. oktobra največ pozornosti posvetil prav vprašanju nove organizacije. Ker je bilo mnogo zahtev še nerazčiščenih, ne dovolj obrazloženih tudi od strani strokovnih služb, je DS imenoval komisijo za uskladitev glavnih predlogov.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Naše gospodarjenje

NASTAJANJE STROŠKOV IN NJIHOVI VPLIVI NA STRUKTURO CENE IN GOSPODARSKI REZULTAT

Kaj so stroški in kako vplivajo na naše osebne dohodke, smo zvedeli že v 42. številki našega lista. Danes pa pogledajmo

- kako nastajajo stroški,
- kako se vključujejo in vplivajo na strukturo cene,
- kako vplivajo na boljši ali slabši rezultat oz. poslovni uspeh.

Stroški nastajajo v odvisnosti od obsega proizvodnje, organizacije proizvodnje, vrste proizvodnje in naše gospodarnosti. Stroške povzročamo z namenom, da z nji-

mi dosežemo odrejeni cilj, t. j. proizvodnjo, ki po svoji tržno priznani vrednosti pokriva materialne stroške, osebne dohodke in prispevke družbi. Kazno je, da mora ta vrednost vsebovati tudi del sredstev, ki jih lahko namenimo za razširjeno reprodukcijo.

ENOSTAVNA IN RAZŠIRJENA REPRODUKCIJA

Glede na obseg proizvodnje je značilno, da se pri enostavni reprodukciji proizvodnja obnavlja in odvíja v vedno enakem obsegu. Razširjena reprodukcija pa pomeni, da se proizvodnja obnavlja v vedno širšem obsegu. Količine dobrin se stal-

no povečujejo in napredek je tem večji, čimbolj je reprodukcija razširjena. V takih ali drugačnih okoliščinah moramo računati še na pravilno zaposlenost in produktivnost. Naš interes je torej: čim večja proizvodnja v najkrajšem času s čim manjšimi stroški, ki jih v glavnem delimo na spremenljive (variabilne) in stalne (fiksne) stroške. Obstaja še nadaljna delitev stroškov, ki pa za razumevanje našega primera ni potrebna.

SPREMENLJIVI STROŠKI

Variabilni (spremenljivi) stroški so tisti, ki se gibljejo in nastajajo vzporedno z gibanjem proizvodnje n. pr. material za izdelavo, pomožni material režijskega značaja, ki preide na proizvod (barve, kemikalije, embala-

ža) ter osebni dohodki, kot strošek delovne sile, porabljene v odvisnosti od trajanja procesa proizvodnje in obsega proizvodnje. Ker se ti stroški gibljejo v razmerju z gibanjem (proporcionalno) proizvodnje, prehajajo na proizvede normalno ob vsaki proizvodnji z enako vrednostjo.

STALNI STROŠKI

Fiksni (stalni) stroški nastajajo ne glede na obseg proizvodnje. Ti stroški so v glavnem časovni odpisi vrednosti sredstev za delo (amortizacija zgradb, strojev in opreme) ter priprave, spremljanja, ugotavljanja in plasi-ranja proizvodnje (tehniško, tehnološko, kadrovsko, tržno in finančno). Slednji vsebujejo tudi precejšen del osebnih dohodkov režijskega osebja.

VPLIV STROŠKOV NA STRUKTURO CENE

Vrednost porabljenega je-kla, medenine, pomožnega materiala, sestavnih delov, energije in delovnega časa so stroški, ki nastajajo vzporedno in odvisno od proizvodnje, stalni stroški pa nastajajo neodvisno od proizvodnje. Zato ni vseeno kako smo trošili material, kakšen je bil izmet in kvaliteta proizvodnje in kolikšni so bili stalni stroški pri nekem obsegu proizvodnje. Ko primerjamo stalne stroške z nekim obsegom proizvodnje, vidimo, da se do neke meje stalni stroški pri povečanju proizvodnje na enoto proizvodnje znižujejo, nižji pa zvišujejo. Oglejmo si enostaven primer kako se vključujejo v vpliva-

Naš razgovor

Vprašuje UREDNISTVO, odgovarja predsednik komisije za obratno škodo v »Elektromehaniki« ANDREJ BALDERMAN.

VPRAŠANJE: Kot je znano, ima delavski svet tovarne nekaj komisij, med katere spada tudi komisija za obratno škodo. Ste dolgoletni član »Iskre« in delate kot projektant v obratu telefonskih naprav, predvsem pa nas zanima, od kdaj ste predsednik te komisije?

ODGOVOR: Mislim, da je minilo 5 mesecev, odkar sem prevzel to »hvala« funkcijo. Pred tem sem bil vrsto let tajnik, predsednik pa tov. Jože Trampuž. Zdaj je tajnik Franc Cvetko, tehnolog v oddelku vzdrževanja strojev, član komisije pa je tudi Franc Eržen, mojster v rezkarni.

VPRAŠANJE: Kakšno je delo komisije za obratno škodo?

ODGOVOR: V tovarni, kjer je prek 4.000 zaposlenih, se kaj rado zgodi, da nastane kjerkoli večja škoda. Če neko to prijavi — lahko vodje UO ali DS enot oz. kdorkoli — naši komisiji, tedaj je naša naloga, da zadevo raziščemo in po možnosti najdemo krivca.

VPRAŠANJE: Zakaj ste rekli: »Po možnosti pa tudi krivca?« Ali se krivca ne da zmeraj ugotoviti?

ODGOVOR: Včasih je ta stvar sila zapletena, nekajkrat pa tudi zakrita; takrat smo brez moči. Veliko se šušlja, govori se izza voglov, dokazov pa enostavno ni in ni.

VPRAŠANJE: Ali menite, da so člani kolektiva dovolj obveščeni o vplivu izmeta oz. kakršnekoli nepotrebne obratne škode na obračun oz. osebne dohodke.

ODGOVOR: Iz prakse vem, da so delavci in vodje pre-

malo poučeni o tem. Kolikšna škoda nastane samo, če nekdo pokvari orodje. Zlom nekega orodja, recimo — za »štanice«, lahko v trenutku povzroči tudi milijonsko škodo, da ne računamo zastoja dela in nepotrebno obremenitev orodjarne. Razumljivo je, da škoda, ki gre večkrat na račun malomarnosti, nevestnosti pa tudi neznanja, povzroči dvig stroškov, ki ga občuti pri obračunu OD vsa delovna enota.

VPRAŠANJE: Vsekakor zanimivo, vendar vse kaže, da je prijav, posebno odkar je v teku akcija za zmanjševanje stroškov, vedno več. Kaj menite o tem?

ODGOVOR: Da, skoraj dnevno dobivamo prijave, in to za kvar orodja, izmete sestavnih delov, nepravilne dobave materiala ali zakašnitve, dostave slabega materiala, nepravilne obdelave postopkov, nepravilno poslovanje po skladiščih, skladiščenje prekomernih zalog, razne kvare pri prevozih in nepravilne postopke pri raznih delih v »Elektromehaniki«, »Kontaktorju« in Lipnici.

VPRAŠANJE: Zanima nas, od kod dobivate največ prijav in ali so kriteriji obratne škode znosni oz. ostri...?

ODGOVOR: Zaradi reforme, varčevanja in sanacijskega načrta je kriterij obratne škode dokaj poostren. Prav zaradi tega ima naša komisija več dela. Ne mine dan, da ne bi prejeli 2 do 3 prijave in to največ od končne kontrole, vodij DE, manj pa s strani mojstrov, dasiravno so oni najbližji vsemu dogajanju. Od delavcev nismo prejeli še nobene prijave, čeprav za nekatero večjo škodo dobro vedo.

Menim, da to ni prav! Če bomo o vseh nepravilnostih oz. večjih škodah, morda tudi o milijonskih, molčali tam, kjer bi morali govoriti, tedaj se ne čudimo, če se stvari ne bodo obrnile občutno na bolje. Tu bi ome- nil, da so prijave lahko tudi nepodpisane, stvar komisije pa je, da ugotovi resnično stanje in ukrepa po danih navodilih.

VPRAŠANJE: Ljudje so morda včasih nestrpni. Slišijo o nekih nepravilnostih, konkretno o večji škodi, vedo, da je to obravnavala komisija za obratno škodo, dokončni rezultati raziskave pa zbledijo ali celo zamrejo. Bi nam povedali, kakšen je postopek komisije in, če res nekatere »občutljive« nepravilnosti ostanejo le kot spomin?

ODGOVOR: Vsak postopek obravnavi komisija na licu mesta. Če je potrebno strokovno mnenje, pokličemo zadnje strokovnjake, ki dajo svoje mnenje. Po vsestranski analizi in zaključnem mnenju komisije, se celotno gradivo odstopi pravni službi v tovarni, ki nadalje ukrepa. Na končno vprašanje pa bi lahko dejal, da so nekatere zadeve na moč tajinstvene. O tem pa kdaj drugič. Menim, da ne bi bilo napak, če bi o tem dala mnenje tudi naša pravna služba.

H koncu pa še tole: Komisija za obratno škodo so nekateri dosedaj smatrali za komisijo »žandarjev«. Komisiji ni le namen ugotavljati škod, hotenje je v tem, da škodo zmanjšujemo oz. če se le da, da jo preprečujemo. To pa je v danih finančnih prilikah oz. tudi za pozneje vsekakor pozitivno delo in v dobro vseh članov kolektiva.

ABC

Pretežno večino od zaposlenih v obratu »Kontaktor« v Kranju imajo vsekakor ženske. — Na sliki v produkciji ob vrtnem stroju

Rastoče povpraševanje po dvotarifnih števcih

Podražitev električne energije je le še stopnjevala povpraševanje po naših dvotarifnih števcih, katerih proizvodnja je slednjic le stekla. Na področju vse države je občutiti veliko pomanjkanje trifaznih dvotarifnih števcov in stikalnih ur, saj bi si te v vseh gospodinjstvih, zlasti, kjer imajo kaj več električnih gospodinjstvih strojev, radi nabavili.

Proizvodnja 3-tarifnih števcov sicer po vseh začetnih težavah in pomanjkanju nekaterih materialov zdaj poteka dokaj redno, vendar pa je njen obseg glede na potrebe še vedno občutno premajhen. Tudi za letos predvidena količina dvotarifnih števcov ne bo rešila problema in bi bilo umestno, ko bi naša tovarna v Kranju vložila vse napore v to, da bi proizvodnjo dvotarifnih števcov kar se le da okrepila in razširila in tako zadovoljila potrebe na domačem tržišču.

Najbolj kritično je vprašanje dvotarifnih števcov na področju Dalmacije, kajti tam imajo veliko stanovanj, v katerih nimajo peči in so prisiljeni na ogrevanje z električnimi pečmi, to pa seveda ob povečani ceni električne energije posameznim gospodinjstvom povzroča velike stroške, povečuje pa torej tudi povpraševanje po dvotarifnih števcih, ki jih pa za zdaj v Kranju izdelajo še veliko premalo.

jo na strukturo cene oziroma boljši ali slabši finančni rezultat:

še ekonomičnosti in rentabilnosti oziroma odraz naših

	Primer objektivno normalnega ugodnega rezultata	Primer boljše rezultata	Primer slabšega rezultata
Spremenljivi stroški			
— porabljenega materiala	700	782	618
— porabljenega del. časa	300	335	265
Stalni stroški			
— materialnega značaja	422	422	422
— porabljenega del. časa	216	216	223
Lastna cena	1.638	1.755	1.528
Razl. do tržne vredn. (dob.— izguba)	+ 62	+ 145	— 28
Tržno priznana in dos. vredn.	1.700	1.900	1.500

Ugotovljena razlika do tržne priznane vrednosti je pri neki standardni strukturi vloženega kapitala odraz na-

sposobnosti in prizadevanja, da proizvedemo v najkrajšem času čim več z najnižjimi stroški.

Predpostavljajmo, da so bili vsi v primeru navedeni rezultati doseženi v enakem času. Če izvezemo vplive na doseženi tržni priznane vrednosti in nekatere stroške, ki se pokrivajo šele ob priliki ugotavljanja finančnega rezultata, vidimo iz posameznih primerov naslednje značilnosti:

1. V primeru normalnega in ugodnega rezultata smo opravili predvideno delo in dosegli proizvodnjo v mejah predvidenih stroškov, s katero smo dosegli normalen, pričakovani in potreben finančni rezultat. Le ta nam dopušča primerno stimulacijo delavcev in pokrivanje obveznosti za najeta sredstva za razširjeno reprodukcijo. Če so obveznosti in potrebe za to manjše, potem bomo nekaj sredstev lahko namenili tudi za skupne potrebe

oz. družbeni standard (šole, stanovanja ipd.).

2. V primeru boljšega rezultata vidimo, da so se vzporedno z večjo proizvodnjo povečali samo spremenljivi stroški. Stalni stroški pa so ostali isti. Dobiček je pri 12% povečani proizvodnji večji za 134%. Struktura realiziranih vrednosti se torej izboljšuje v korist dobika. Višek dela, ki ostane tovarni, je večji. Z njim bo pokrila zapadle obveznosti in še ji ostane za dodatno vlaganje v razširjeno reprodukcijo in družbeni standard. Kljub pokritju OD za primerno stimulacijo delavcev, obstoja možnost za povečanje osebnih dohodkov.

3. V primeru slabšega rezultata se vzporedno z nižjo proizvodnjo znižajo spremenljivi stroški, stalni pa ostanejo isti. Da, celo večji ni dohodki so bili sicer niž-

so! Izkazala se nam je izguba. Predpostavljajmo, da so v tem primeru nastopili zastoji v proizvodnji zaradi pomanjkanja materiala, energije ali podobnega. Zato je bila poraba materiala in časa za izdelavo manjša v enakem obsegu kot je bila nižja pri proizvodnji. Stalni stroški materialnega značaja ostajajo, porabljenega časa pa se celo povečujejo. V tem primeru odstopamo od stalnosti teh stroškov in opazimo celo regresijo. Razlog temu pojavu je manjša proizvodnja, ki je rabila manj časa za izdelavo in zato tudi manj osebnih dohodkov pri enakem številu zaposlenih. Ko so delavci čakali (ni so proizvajali), so jim kljub temu tekli osebni dohodki, ker se tudi čakanje smatra za čas, prebit na delu. Osebnostni dohodki so bili sicer niž-

Razstava telekomunikacij v Švici

V ISKRI proizvodnja telekomunikacijskih naprav zavzema z zgraditvijo novih tovarniških prostorov za telefonijo v Kranju in nove tovarne elektronskih naprav v Ljubljani vse širši pomen, tako, da je nujno potrebno organizirati širši krog odjemalcev teh izdelkov tudi izven meja naše dežele. Zato so se samoupravni organi podjetja odločili, da se tudi Iskra udeleži razstave telekomunikacij, ki je bila organizirana ob stoletnici mednarodne unije za telekomunikacije in svetovnega kongresa te organizacije v Montreuxu ob Zenevskem jezeru.

Propagandna služba Iskre smo lahko še pravočasno je v ta namen organizirala razstavo na tak način, da je bilo mogoče naš paviljon postaviti v nekaj urah. Ves razstavni material in paviljonsko opremo so zložili v kombi, ki je v petek, 22. oktobra zgodaj zjutraj začel dolgo pot prek severne Italije in Simplonskega prelaza v Montreux.

Že v Sežani se je pokazalo, da bodo carinske formalnosti trajale veliko dlje kot je bilo predvideno, saj vsaka država na novo daje svoje plombe na že od naše carine plombirani »kombi«. Procedura je trajala v Ferretičih polnih pet ur! To bi lahko trajalo še več, če ne bi dobro posredoval špediter v Trstu — Central-spedit. Ta firma nam je tudi pripravila vse potrebno za povratek domov, kjer je bila znova potrebna carinska procedura.

Naš »kombi« z Iskrino zvezdo je v enem dnevu preletel severno italijansko nižino, mimo Milana ter skozi kraje ob jezeru Maggiore do obmejne Domodossola. Ker smo prispeli zvečer na mejo, a carina za blago posluje le »od sončnega vzhoda do zahoda«, smo morali tam prenočiti in šele naslednji dan, po končani carinski proceduri pri izhodu iz Italije in v vhodu v Švico čez Simplonski prelaz (2005 m) potovati dalje. Seveda smo zaradi tega izgubili toliko časa, da je švicarska carina šele v ponedeljek zjutraj opravila formalnosti. Na srečo je bila slovesna otvoritev razstave šele popoldne, zato

novost in prek priporočil potem dajejo direktive industriji za izkoriščanje novih naprav.

V kazini, kjer je bila razstava, je bila na razpolago tudi kino dvorana, kjer so firme prirejale strokovne filmske predstave. Da bi delegati rajši prišli, so bile te predstave redno povezane s sprejemi. Mi smo takoj dostavili vsaki od 126 delegacij prospekte in naša tehnična poročila v angleščini, v katerih so opisane vse naše najvažnejše telekomunikacijske naprave. Po izjavi naših delegatov na konferenci, h katerim so se obračali posamezni delegati, je razstava Iskre, kakor tudi dostavljena literatura, napravila zelo dober vtis. Razstavili smo telefonsko centralo C 20, telefonske aparate ter vrsto instrumentov za meritve. Posebno instrumenti so vzbujali velik interes gledalcev. Lahko trdimo, da je nastop »Iskre« na strogo specializirani razstavi, namenjeni ozkemu krogu strokovnjakov, vzbudil veliko zanimanje, naš razstavi prostor je imel vedno dovolj obiskovalcev.

Iz vprašanj in želja po podatkih, smo videli, da je bilo precej presenečenja, da Jugoslavija proizvaja in razvija tudi komplicirane telekomunikacijske naprave in instrumente. Iz izkušenj povzemamo, da je nujno, če se hočemo vključiti v zunanjo trgovino, letno sodelovati vsaj na specializirani razstavi, kamor pravzaprav prihajajo le strokovnjaki. Razstava mora biti zelo dobro založena s prospekti in literaturo, prisotni morajo biti strokovnjaki, ki lahko dajo vsa potrebna pojasnila. Velike firme so pripeljale s seboj ekipe raznih strokovnjakov.

S. V.

V izgubljenem delovnem času so tudi skrite rezerve

Nedvomno je, da naš sanacijski program vsaj zadovoljivo izpolnjujemo, čeprav smo še daleč od tega, da bomo dosegli tako težko pričakovano in nujno potrebno likvidnost podjetja ter tako začeli poslovati pod normalnejšimi pogoji. Naloge so torej še velike in bodo terjale nemalo naporov naših delovnih kolektivov, vendar vse kaže, da so rešljive le, če se bomo dosledno lotevali njihovega radikalnega izpolnjevanja.

Ob odkrivanju naših notranjih rezerv, ki prav gotovo so v sleherni naši delovni enoti in s katerimi bi že davno morali neusmiljeno obračunati, se pa moramo ozreti tudi na izostanke od dela, ki so prav gotovo dokaj boleča postavka tudi v našem delovnem kolektivu, kot tudi v drugih delovnih organizacijah. Ni mi sicer še uspelo zbrati verodostojnih podatkov o izgubljenih delovnih dneh zaradi bolezni, nesreč pri delu in drugih vzrokov po naših tovarnah v letošnjem letu, prav gotovo pa je, da bodo te številke dokaj visoke in prav zato vredne, da jih temeljiteje proučimo, zlasti še, ker je jasno, da so bolezni kaj pogosto tudi »bolezni«, zaradi katerih gredo izdatna sredstva v izgubo.

Za danes se opiram na podatke republiškega zavoda za socialno zavarovanje, ki veljajo za lansko leto in nam nudijo za področje Slovenije dokaj boleče številke. Lani je bilo v naši republiki 554.424 zaposlenih, torej aktivnih zavarovancev. Pri tolikšem številu zaposlenih je znašala dnevna izguba delovnega časa 5%, kar pomeni, da od navedenega števila

zaposlenih dnevno iz tega ali onega razloga ni delalo 27.500 ljudi, z drugimi besedami kot da bi ne delala dva celotna kolektiva ISKRE!

Tudi povprečno trajanje obolevnosti, izraženo v izgubljenih delovnih dneh v zadnjih letih, kaže zaskrbljujočo sliko, saj je od 1.1953 na 1.1964 poraslo s 24,5 na skoraj 39 delovnih dni. L. 1953 je bilo tako v Sloveniji porabljenih nekaj nad 900 milijonov dinarjev za nadomestilo osebnega dohodka za čas bolezni, lani pa se je ta znesek dvignil celo že na 3,8 milijarde dinarjev. Lani je bilo torej izgubljenih skoraj 3 milijone delovnih dni, kar je nedvomno ogromna številka.

Povsem jasno je, da bomo tudi v ISKRI prišli do kaj visokih števil izgubljenega delovnega časa, ko bodo podatki zbrani. Vsem izgubam delovnih dni se sicer ne da izogniti, prav gotovo pa bi za določen odstotek izgube na ta račun zmanjšali, če bi nekako poostriili kontrolo nad bolezenskimi in drugimi izostanki, s čimer bi letno prav zanesljivo prihranili marsikak težko prisluzhen milijon, ki bi nam bil ob naporih za sanacijo finančnega stanja podjetja kaj dobrodošel.

Republiški Zavod za socialno zavarovanje je ustreznim zveznim organom poslal s tem v zvezi svoj predlog, po katerem naj bi bila nadomestila za obolenja in nezgode enaka. Nadalje republiški Zavod za socialno zavarovanje meni, da bi moral sistem teh izdatkov temeljiti na delovnih organizacijah, ne glede na to, koliko časa trajajo izostanki z dela. Tako bi celotno tveganje v tem pogledu prenesli na delovne organizacije, za to pa bi za ustrezní odstotek Zavod za socialno zavarovanje znižal stopnjo za zdravstveno zavarovanje, katero plačujejo delovne organizacije. Na ta način bi bile delovne organizacije zainteresirane za čim manjšo izgubo delovnega časa in bi se prav gotovo temeljiteje ukvarjale z vprašanjem izostankov od dela, ki nam prinašajo nemajhne izgube.

Prav gotovo je, da bi sprejetje takšnega predloga pozitivno vplivalo na zmanjšanje izgub delovnega časa, saj bi tudi samoupravni organi delovnih organizacij bolj kritično gledali na ta boleč pojav.

Dó prihodnjí, upam, da bodo zbrani podatki iz vseh naših tovarn in epot skupnih služb, tedaj pa bomo konkretnije spregovorili o tem, koliko bi lahko z ostrejšo politiko do izostankov od dela letno prihranili sredstev tudi v ISKRI.

-C-

Pisma bralcev

Zakaj tako?

TOVARIŠ UREDNIK!

Sem član delovnega kolektiva »Elektromehanike« v Kranju. Z velikim zanimanjem spremljam prizadevanje za izboljšanje gospodarskega stanja naše tovarne. Včasih pa me motijo nekatere stvari, ker zapažam, da marsikateri ukrepi veljajo le za zaposlene v proizvodnji, kot da ljudje, ki so zaposleni na režijskih delovnih mestih, teh ukrepov ne poznajo oz. nočejo poznati. Navajam primer: kuhanje kave oz. karkoli v vseh oddelkih tovarne je preprosto. Mislim, da je tako prav. V nabavnem oddelku, kamor včasih službeno prihajam, pa vidim, da se kava kuha ob vsakem času. Razumljivo bi bilo, če bi bila kava namenjena gostom. Vendar vse kaže, da se kava kuha pretežno za ljudi, ki so zaposleni v tem oddelku. Ali za njih ne velja, če že ne dru-

gega, štednja električne energije? Radio nas vsak dan o tem večkrat obvešča, vendar kaže, da je to varčevanje z elektriko nekaterim deseta briga. Če že govorimo o boljšem gospodarjenju, varčevanju in prizadevnejšemu delu, potem naj bo disciplina za vse člane delovnega kolektiva enaka. Tovariš urednik, prosim za odgovor.

J. Z., Kranj

Pripomba uredništva: Sekretar tovarne »Elektromehanika«, ki je odgovoren, da se sklepi glede discipline v redu izvršujejo, je poslal naslednji odgovor: Res je, da je bila svojčas izdana okrožnica o prepovedi kuhanja in ogrevanja v kateremkoli oddelku tovarne, zato je prav, da se teh navodil strogo držimo, posebno zdaj, ko traja omejitev potrošnje električne energije oz. do takrat, ko bo vsebina zaedne okrožnice preklicana.

ji, kot v primeru normalnega rezultata, vendar ne za toliko, kolikor je bil slabši rezultat nižji od normalnega. Čakanje je bilo, kot pravimo, po nekoliko nižji vrednosti plačano na režijo. Negativen rezultat je bil neizbežen; za razširjeno reprodukcijo in skladi ni ostalo ničesar.

4. V praksi se take in podobne stvari pojavljajo v dokaj bolj komplicirani obliki. Vemo, da se z dobro pripravo in organiziranjem proizvodnje lahko izredno priporoče k večji produktivnosti, zato poznamo tudi stimuliranje režijskega osebja (vsebovan v stalnih stroških) v odvisnosti od gibanja proizvodnje in stroškov. Tega vpliva pa navedeni primer ne vsebuje zaradi poudarka na pomen in vpliv stalnih stroškov na končni rezultat. Poenostavljen primer —

vpliv stroškov na gospodarjenje — ima namen zbuditi zanimanje delavcev, ki se s temi problemi ne ukvarjajo, sodelujejo pa v organih upravljanja in navsezadnje so od teh gibanj odvisni tudi njihovi osebni dohodki. Tudi dajmo, da jih prav zato taka gibanja zanimajo na svojih delovnih mestih, v neposredni okolici in končno v celi tovarni. Povsod se da nekaj storiti, odvisno od možnosti, sposobnosti in položaja delavca v korist pozitivnejšega rezultata. Misel, da so naša osebna dohodki in naša osebna stimulacija odvisna od dosežene proizvodnje in višine stroškov, nam mora biti stalno pred očmi. Prav zato pa ne bi bilo odveč, da bi o prevelikih stroških čim več razpravljali tudi samoupravni organi, kar bo prav gotovo koristilo vsakemu kolektivu.

M

Rezultati izvajanja sanacijskega ...

(Nadaljevanje s 3. strani)
dajne cene so seveda morale ostati nespremenjene. Aktivnost tovarne je bila predvsem usmerjena v pravilno dimenzioniranje proizvodnje, zniževanje stroškov in zniževanje zalog. Na vseh področjih smo dosegli nekatere uspehe, največji uspeh pa je povečanje proizvodnje v zadnjih dveh mesecih. Oglejmo si o tem še nekatere podatke:

1. Zaloge r. 3 (material) so bile znižane za več, kot je predvideval sanacijski program. Največji problem predstavljajo rastoče zaloge posebnega orodja, katerega bo proti koncu leta precej gotovega.

Naš izvoz v oktobru

(Nadaljevanje s 1. strani)

Čiž obračunavanj tako zaplete, da navsezadnje ne moremo finalizirati vseh izdelkov, pa čeprav so ti namenjeni za izvoz.

Skupna realizacija v desetih mesecih letošnjega leta znaša 3.262.914 dolarjev ali 75 % letnega rebalansirane plana in je bila izpolnjena po posameznih mesecih takole:

Mesec	\$
Januar	250.924,92
Februar	389.453,35
Marec	416.038,46
April	230.964,62
Maj	242.437,24
Junij	415.527,71
Julij	216.962,30
Avgust	315.997,16
September	421.193,04
Oktober	363.415,61

Ze na prvi pogled je očitna svojevrstna dinamika izvoza. Vsak prvi mesec tromesečja je najnižja, nato naslednji mesec višja in zadnji mesec tromesečja najvišja. Vzrok je skoraj gotovo v tem, da moramo ob koncu vsakega tromesečja predložiti banki obračun. Prvi mesec je torej mesec relativnega počitka in zadnji maksimalnega naprežanja, kar je vsakekor dokaj špekulativno.

Tudi pretekli mesec oktober kot prvi zadnjega tromesečja ni bil izjema.

Marjan Kralj

Korak bliže k normalizaciji poslovanja

(Nadaljevanje s 1. strani)
organizacije. Vse tovarne so se odločile za obliko združenega podjetja. V dostavljenih materialih, ki jih sedaj obravnava statutarna komisija, bodo podane pripombe in predlogi za spremembo določil, ki naj bi bili formulirani v novem osnutku statuta. Predlog osnutka bodo poslovne enote v nekaj dneh obravnavale in računamo na njegovo potrditev v decembru. Nova organizacijska oblika bo tako imela veljavo s prvim januarjem naslednjega

2. Zaloge r. 5 (nedokončana proizvodnja) so se znižale in vse kaže, da so se sanacijskemu programu že zelo približale. Sicer pa je važno, da se v celoti približajo predpisanim normativom, kajti nihanja so možna, kot odraz dinamike v celotnem poslovnem dogajanju tovarne.

3. Eden izmed elementov gosp. sanacije je vskladitev števila zaposlenih pri zmanjšanem obsegu poslovanja. Čeprav tega še nismo dosegli v celoti, se je vendarle število zaposlenih znižalo za 80 oseb. To ima ponekod tudi negativne posledice, ker se znižuje število visokokvalificiranih delavcev, ki odhajajo v druge gospodarske organizacije.

4. Nepokriti osebni dohodki računani v odvisnosti od dosežene proizvodnje in stroškov po veljavnih normativih, so se zmanjšali. Vzporedno s tem, pa se na osnovi kumulativnih izračunov, postopoma popravljajo tudi izplačani OD. Tako do konca septembra nismo imeli pokritih cca 204 milijone OD, ob koncu oktobra pa le še za okrog 140 milijonov. Če računamo, da smo v I. polletju dosegli povprečno mesečno 100 enot stroškov, smo jih v zadnjih 4 mesecih dosegali povprečno 98 ob tem, da se je proizvodnja bistveno povečala. Ob dejstvu, da je bila povprečna mesečna proizvodnja v I. polletju 100 enot, se je le-ta v zadnjih 4 mesecih povečala za 112 enot. V oktobru je dosegla rekordno višino 138 enot.

Če se bodo vsi ti poslovni elementi in činitelji gibali do konca leta tako kot se gibljejo sedaj, bo dosežen bistven napredek. Prizadevanja v tej smeri pa se bodo morala nadaljevati tudi prihodnje leto; to ne more biti trenutna ali enkratna akcija, ampak stalna aktivnost za izboljšanje gospodarskega položaja tovarne.

M. P.

Pismo iz Železnikov

(Nadaljevanje s 3. strani)
Na razpravi, 11. novembra, kjer je bil inavzoč tudi repu-

leta, s tem, da bi posamezna določila statuta, ki jih ne bo možno prilagoditi takoj, uveljavili postopoma v prvem polletju.

Izredno obširna in plodna debata o nanizanih vprašanjih te in ostalih točk dnevnega reda je pri prisotnih sprožila mnogo različnih mnenj, sugestij in predlogov ter zaključkov zlasti s strani tovarne Elementov, o čemur pa bomo obširneje še poročali.

Marjan Kralj

Mehanografija po svetu

NOVI POKLICI IN NJIHOV POLOZAJ V ZRN

Šele kakih deset let poznamo elektronsko obdelavo podatkov. Proizvodnja naprav se je v tem času — zlasti v zadnjih nekaj letih — izredno razmahnila. Skladno s proizvodnjo narašča tudi njih uporaba. Avtomatska obdelava je v mnogih primerih postala pogoj dobrega poslovanja. V zvezi s razvojem avtomatske obdelave podatkov je prišlo do kadrovskega problema, kajti pojavljajo se novi poklici, za katere ni odgovarjajočih šol. Nemška revija BTO (Bürotechnik + Organisation) razpravlja o tem vprašanju pod naslovom: »Elektronenrechner schaffen neue Berufe«, po katerem povzemamo naslednji sestavek:

Nemčija — je rečeno v članku — še ni tako daleč kot so ZDA, kjer so na trgu delovne sile veliki prevrati. Tam iščejo na milijone ljudi — kar zveni paradoksalno ob milijonih brezposelnih — za nova delovna mesta, ki nepristano nastajajo kot posledica vihravega razvoja znanosti, tehnike in — blaginje.

V letu 1970 bo v ZDA naslednja struktura zaposlenih: 20 % z visoko izobrazbo (štiri ali večletni univerzitetni študij) 50 % s srednješolsko izobrazbo, 25 % kvalificiranih delavcev in samo 5 % neizučene delovne sile. To pomeni, da bo za 95 % delovnih mest potrebna strokovna izobrazba.

Tudi ZRN je na tej poti. Kakšno pa je stanje danes? 8 % nemške mladine ima visoko izobrazbo, 10 % srednjo, 82 % pa jih pride iz osnovne šole in grede v uk, ki več ne odgovarja zahtevam časa. Zal še ni prodrlo splošno spoznanje — je nadalje rečeno v članku — da je vprašanje vzgoje in poklicnega izobraževanja najvažnejši problem sedanjosti.

kajti od rešitve tega problema je zavisna rešitev vseh ostalih. Vsak otrok naj bi hodil v šolo tako dolgo, kot je le mogoče. Če to ni mogoče, naj bi se izučil v veleindustriji. Poleg tega je potrebno nadaljevalno izobraževanje, teoretično in praktično poglavljanje z individualnim učenjem, tečajji vseh vrst, ljudskimi univerzami, gospodarskimi šolami in podobno.

»Druga industrijska revolucija« se ne bo kazala samo v spremenjenem načinu proizvodnje, dela in organizacije, temveč prinaša tudi nove poklice ter odpravlja stare. Sedem do osem milijonov zaposlenih mora v ZRN do leta 1970 menjati svojo doseganjo zaposlitev. To je ugotovil mednarodni urad za delo. Pojavila se bodo velika nova delovna področja z novim industrijskim razvojem na čelu. Ta industrija prinaša usodni proizvod, namreč spremembo in tako postaja ključna industrija, ki ustvarja nove proizvodne panoge in delovna mesta. Njen najmočnejši otrok je elektronska industrija, ki ima danes v ZDA 10 milijard letnega prometa in milijon zaposlenih, v letu 1970 bo promet narasel za 100 %, zaposleni pa za 40 %.

NOVI POKLICI USLUŽBENCEV

Z avtomatizacijo in elektroniko dobiva poleg proiz-

vodnega procesa tudi moderna pisarna popolnoma nov obraz. To velja za go spodarstvo in upravo. Tu bo prišlo sicer postopoma, vendar v končnem rezultatu do popolnega preobrata. O tem preobratu bodo morali vsi prizadeti pravočasno razmisliti in ga v praksi smotno in organizacijsko pravilno izvesti. Ne samo, da primanjkuje dobrih organizatorjev, inženirjev, programerjev in drugega strokovnega kadra, temveč manjka tudi široka plast komercialnih nameščencev, ki bi imeli potrebno znanje o načinu funkcioniranja in možnostih uporabe nove tehnike. Leta 1970 bo treba samo za področje obdelave podatkov 325.000 strokovnih ljudi, medtem ko je danes zaposlenih le okrog 25.000. Kdor je nekoč pričel svojo kariero v registraturi, lahko danes prične pri luknjanju, se dokoplje naprej do programerja in če je študiral, lahko stremi za danes najboljše plačanim poklicem: t. j. analitik sistema.

Če se pri opazovanju in raziskavi zahtevanih poklicev spuščamo v podrobnosti, se pokaže kot izhodiščna točka, da je problem čisto kvalitativne narave. Celo za rutinska dela se pri obdelavi podatkov zahteva od človeka, da zna misliti, planirati in razsojati, k temu pa še določena spretnost pri delu in precejšnja splošna izobrazba.

(Dolje na 8. strani)

Beseda o varčevanju

Bralci »Iskre« so v eni od zadnjih števil časopisa lahko prebrali članek, ki prikazuje rezultate letošnjega tekmovanja mladine v dvigu produktivnosti. O akciji sami in delu strokovnih služb, ki so točkovale tekmovalce in posamezne tovarne, je pisec že povedal svoje mnenje. Tudi nagrade so bile razdeljene in vse priznanje tistim, ki so si jih s svojim prizadevanjem zaslužili.

Koordinacijski komite ZMS podjetja je na osnovi letošnjih izkušenj sklenil, da takih akcij v prihodnjem letu (in verjetno tudi pozneje) ne bo več organiziral. To je vsekakor sprejemljiva ugotovitev, če upoštevamo opisane težave. Tem se je pridružila še ta in ona organizacijska napaka, ki je samo povečala stroške, na drugi strani pa zmanjšala celotni uspeh in namen tekmovanja.

Verjetno so bili z dobrim namenom, čeprav nepreračunano, dani v tisk formularji, na katere bi v posameznih obračunskih enotah zapisovali rezultate tekmovalcev. Zavitek z nekaj nad tisoč listi je že pred šestimi meseci prispel v knjižnico, ki je v prostorih »Elektromehanike«, kjer bi ga morala verjetno prevzeti tekmovalna tovarna.

komisija. Zadevni listi še danes čakajo naročnika. Slišal sem, da je bil nekdo od odgovornih oseb pred kratkim opozorjen, naj omenjeni zavitek sprejme in odda tistemu, ki jih je naročil, vendar je odgovoril, da formularji niso več aktualni in jih nimajo za kaj uporabiti? Tako bodo še naprej ostali knjižničarjem in tistim, ki jim je žal denarja za take nepremišljene — v spotiko. Morda jih bodo sčasoma ljudje raznosili ali pa uporabili kot podlogo za risanje skic in sestavljanje spisov. Tako bodo vsaj nečemu koristili.

Kaj pa, če se tekmovanje vseeno še kdaj obnovi? Takrat bo spet potrebno naročati enake formularje. Komisija jih je verjetno že morala plačati, čeprav bi ta denar koristneje uporabila pri razdeljevanju nagrad.

Formular, razmnožen v ofset tehniki, stane najmanj deset dinarjev, in če to pomnožimo s tisoč formularji je deset tisoč din kot na dlan. Vem, da bi bil vsak tekmovalec vesel take nagrade. Vsaj vedel bi, da se mu je trud izplačal in da ni nekdo po nepotrebnem zapravil tistega denarja, ki ga je s svojim delom skušal prihraniti. M.

Izvillečki iz sklepov samoupravnih organov

Sklepi 27. seje UO podjetja (12. 11. 1965)

● Pri obravnavanju poročila o izvajanju sanacijskega programa je UO sprejel naslednje sklepe:

— UO zahteva v poročilu o izvajanju sanacijskih ukrepov za mesec oktober popolno razčistitev problemov na razredu 6.

— Strokovne službe naj temeljito pregledajo problematiko v odnosih med nabavnimi službami tovarn in centralno nabavno organizacijo. V slučaju, če se najdejo določene napake s strani nabavne organizacije podjetja ali pa tovarn, naj se uvedejo disciplinski ukrepi tudi proti odgovornim osebam v prizadetih nabavnih organizacijah.

— Pri obravnavanju problematike nabave naj sodelujejo vse prizadete tovarne in nabavna organizacija.

— Kmesečnim poročilom nabavne organizacije upravnemu odboru naj se dodajo tudi ustrezni sklepi kolegija s področja nabavne problematike.

● Pri obravnavanju dodatnega poročila o predlogu rebalansa gospodarskega plana je UO sprejel naslednje sklepe:

— K predloženim zaključkom finančnega sektorja UO dodaja še sklep:

V kolikor katera od tovarn do konca leta ne bo uspela predložiti finančnemu sektorju lastnih cen za izdelke ali grupe izvoznih izdelkov z ustrezno dokumentacijo, se ji po členu 35 ne priznavajo izvozne razlike.

— O maksimalni višini sredstev, iz katerih se bo krila razlika po členu 35, bo UO podjetja odločal takrat, ko bodo znani finančni rezultati podjetja za leto 1965; ta predlog bo predložil delavskemu svetu v potrditev.

— UO sprejema predlog za rebalans gospodarskega plana za leto 1965 v predloženi obliki s pripombo, da je treba brezpogojno razčistiti problematiko v zvezi s predloženo delitvijo dohodka. UO vztraja na načinu pokrivanja izgub in višini pokritja, kot je bilo predvideno z gospodarskim planom. Razliko naj tovarne krijejo s pomočjo svojih lokalnih virov sredstev ali z direktnimi razgovori med prizadetimi tovarnami.

● UO je proučil predlog organizacijskega sektorja v zvezi z garancijskimi popravili. Pri tem UO predlaga vsem prizadetim tovarnam, da problem rešijo sporazumno na podlagi dokumentacije servisne službe. V kolikor to ni možno, naj se spori rešijo z upoštevanjem analognih predpisov za blagovni promet.

● Pripomba uredništva: Sklepe samoupravnih organov »Elementi« in po-

bomo obravnavali v eni izmed naslednjih številčk našega tednika.

Sklepi 14. redne seje UO tovarne elementov za elektroniko (9. 11. 1965)

● UO je obravnaval sprejete sklepe 25. redne seje UO podjetja z dne 29. 10. 65 in v zvezi s sklepom št. 2 sklenil, da je predlog rebalansa gospodarskega plana podjetja za Tovarno elementov nesprejemljiv, ker predvideva večje izgube pri posameznih tovarnah in s tem v zvezi tudi večje pokrivanje. V prvotnem planu je odpadlo na tovarno elementov pokrivanje izgube v vrednosti 53.268.000 din. Vsako nadaljnje povečanje bi pomenilo za tovarno nepokrivanje lastnih obveznosti, kar pa je v nasprotju s statutom čl. 19. Obenem so s tem kršena vsa načela samostojne delitve čistega dohodka.

● UO je obravnaval sprejete sklepe 13. redne seje DS DE Keramike z dne 4. 11. 1965 in v zvezi s tem daje naslednja pojasnila:

V zvezi s sklepom št. 1 UO pojasnjuje, da je že ugotovil pravilnost obračuna OD, v kolikor pa DS DE meni oz. želi izračun ponovno preveriti, naj imenuje posebno komisijo, ki bo to opravila.

V zvezi s sklepom št. 3 UO naroča DE Keramiki in DE Keramični kondenzatorji Zuzemberk, da skupno rešijo medsebojne probleme. UO priporoča, naj imenuje posebno komisijo, ki naj naredi korekturo cen in uredi ostale odnose.

V zvezi s sklepom št. 5 pa UO pojasnjuje, da OD niso bili izplačani nad 100 %, ker je bila akontacija za mesec september izplačana 95 %.

● UO je obravnaval poročilo o poslovanju za dobo od 1. 1. do 30. 9. 1965 tovarne elementov za elektroniko in ga predlaga v obravnavo in potrditev DS tovarne z naslednjimi zaključki in predlogi:

1. Pri osnovnih sredstvih ugotavljamo sicer porast, vendar je le-ta premajhen glede na sredstva, ki jih potrebujemo in sredstva, ki jih ustvarjamo. Izpad dvoletne prekinitve načrtnega investiranja ima težko posledico v kvaliteti in ceni naših proizvodov. Nujno je treba prenehati s tem in skušati vsaj delno nadoknaditi vrzel, ker bomo le z avtomatizirano proizvodnjo lahko izboljšali kvaliteto in znižali ceno ter s tem zadovoljili zahtevam naših kupcev tako doma kot v tujini.

2. Letni plan proizvodnje je bil realiziran s 66,0 %, dinamični pa z 91,5 %. Vzrok delnemu izpadu so že zane objektivne težave (pomanj-

kanje reprodukcijskega materiala, spremembe asortimenta, izvoz itd.). Cilj je v celoti realizirati proizvodni program, zato naj vse službe in DE vložijo potrebne napore za realizacijo.

3. Lastna cena proizvodnje se kljub povečanim stroškom ni spremenila, nasprotno, opažamo celo znižanje, posebno še, če primerjamo naturalne pokazatelje. Akcija programa za zniževanje stroškov se vidno odraža pri vseh enotah in na vseh stroškovnih mestih. Z nadaljnjim smotnim gospodarjenjem z obratovalnimi sredstvi moramo doseči kompenzacijo pri morebitnem izpadu proizvodnje tako, da to ne bi vplivalo na končni finančni rezultat.

4. Program zniževanja zaloga razreda 3 in 5 je v celoti izpolnjen in celo presežen, ker smo si interno postavili zadolžitev, doseči normative že do konca septembra. To nam v celoti sicer ni uspelo, zato naj enote, ki znižanja ne dosejajo, do konca leta to nadoknadijo.

5. Enote naj še nadalje skrbijo za čimboljše razpored kadra in čimvečje aktiviranje. Ugotavljamo sicer že znatna zmanjšanja vseh vrst izostankov, prisotnost na delu je zagotovljena, vendar učinka v proizvodnji, ki bi moral biti kot posledica tega, ni. Za dosego tega moramo zagotoviti tudi ostale pogoje, to je preskrbljenost delovnega mesta z vsemi potrebnimi sredstvi in pogoji, za nemoten potek proizvodnje.

6. Osebnih dohodkov smo izplačevali v skladu z vsemi merili in osnovami, ki so določene z gospodarskim planom in v skladu s produktivnostjo. Ugotavljamo pa, da v povprečju zaostajamo in, da se ne gibljejo vzporedno s povečanimi življenjskimi stroški. Zaradi visokih obveznosti, ki jih ima tovarna v letošnjem letu, nam delitev čistega dohodka ne dovoljuje večjega deleža osebnih dohodkov. Stremeti moramo, da čimprej ustvarimo sredstva za pokritje obveznosti, da bomo lahko presežek preusmerili na povečanje osebnih dohodkov.

Vsi elementi od celotnega dohodka, preko dohodka do ostanka čistega dohodka so v skladu s planom in proizvodnjo ter v primerjavi s preteklim letom ugodnejši.

7. Na osnovi knjižnega obvestila finančnega sektorja Uprave podjetja smo knjižili pokrivanje izgube drugim tovarnam v višini 157.530.456 dinarjev, kar je v nasprotju z določili gospodarskega plana podjetja, ki predvideva pokrivanje samo do višine 53.268.000 din za celo leto. Pripominjamo, da bo ta dodatna obveznost pomenila za nas tako zmanjšanje ostanka čistega dohodka, da le-ta ne bo zadostoval za pokritje naših obveznosti.

UO meni, da je to nepravilno in v nasprotju z dolo-

čili gospodarskega plana za leto 1965, kjer le-ta predvideva pokrivanje izgube drugim tovarnam samo do višine 53.268.000 din in toliko je tovarna pripravljena pokriti, več pa ne, ker po Statutu podjetja ima tovarna pravico razpolagati sama s svojim čistim dohodkom.

8. Iz dejavnosti 9 mesecev lahko sklepamo, da bo za ključek poslovnega leta pri enaki dinamiki uspešen. Z dodatnimi naporami celotnega kolektiva pa imamo še velike možnosti izboljševanja nadaljnje ekonomike, pro-

duktivnosti in rentabilnosti.

● UO je ponovno obravnaval proizvodni plan za leto 1966, korigiran s pripombami DE in ga predlaga DS tovarne v obravnavo in potrditev.

● UO je obravnaval in vzel na znanje poročilo o izvršitvi proizvodnega plana za mesec oktober 1965, ki je bil izvršen s 73 %, oz. letnega plana 72,8 %. UO naroča vsem delovnim enotam, da vložijo vse napore in podvzamejo ukrepe, da bo izvršitev v prihodnjem mesecu vsekakor boljša.

Kratke vesti

Gibanje življenjskih stroškov

Indeks cen življenjskih potrebščin, ki ga mesečno objavlja republiški zavod za statistiko, se je v prvem mesecu po uveljavanju gospodarske reforme povečal od 121 v juliju na 147 v avgustu (1964 je enako 100), v septembru se je povečal na 148, v oktobru pa na 151. V preteklem mesecu so narasli predvsem stroški za obleko in obutev in za higienske potrebščine. Tako so bili v oktobru življenjski stroški za 46 % večji kakor v lan-

skem oktobru. Podražitev nasproti cenam pred reformo (v juliju) pa znaša do oktobra 25 %; najbolj so se v teh treh mesecih povečali stroški za kurjavo in razsvetljavo, namreč za 74 %, stroški za stanovanje so narasli za 67 % in stroški za higieno za 37 %, nadalje so narasli stroški za tobak in pijače za 35 %, stroški za obleko in obutev za 22 %, stroški za stanovanjsko opremo za 19 % in stroški za hrano za 17 %.

Kreditni za gradnjo stanovanj za trg

Letos ustavljeno odobranje novih kreditov gradbenih podjetij v svetu za gradbeništvo zvezne gospodarske zbornice. Pri tem so predstavniki Zveze komunalnih bank Jugoslavije povedali, da so pripravljeni novi zvezni predpisi o kreditiranju stanovanjske graditve, po katerih bodo od 1. januarja, ko se na banke prenese s stanovanjskimi skladi tudi kreditiranje stanovanjske graditve, komunalne banke lahko odobravale tudi kredite za gradnjo stanovanj za trg.

Brezžična telefonija tudi v gradbeništvu

Sprejemno-oddajne postaje, ki jih izdeluje tovarna elektronskih naprav dobivajo vedno širšo uporabnost. Dokaz za to je tudi dejstvo, da so jih s pridom uporabili v gradbenem podjetju »Konstruktor« v Splitu.

To podjetje je namreč nabavilo ISKRINE sprejemno-oddajne aparature OM4/SK4 in z njimi povežalo centralo in gradbišči hidrocentral Rama in Tikveš v SR Makedoniji. V želji, da bi poslovali s čim manjšimi stroški so v tem podjetju namreč zračunali, da bodo v treh letih, kolikor bo trajala gradnja obeh hidrocentral z našimi aparaturnami lahko vzdrževali hitre zveze, pri tem pa prihranili vsaj 50 %, na PTT stroških.

Podrobni izračun je pokazal, da bi za PTT usluge v

treh letih gradnje porabili okrog 9 milijonov dinarjev, medtem ko bodo nabavni stroški za naše aparature, vključno stroške za vzdrževanje in za osebne dohodke radiotelefonistov v tem obdobju znašali okrog 4,5 milijonov dinarjev, torej polovico manj.

Tak izračun vsekakor lahko ugodno vpliva na nadaljnjo uveljavitev naših sprejemno-oddajni aparaturn tudi na mnogih drugih toriščih, kjer so zaželeno hitre in cene telekomunikacije.

Dopisujte v Iskro!

Mehanografija po svetu

(Nadaljevanje s 6. str.)

OBRAVNAVANE POKLICE DANES LAHKO RAZDELIMO TAKOLE:

1. Ekonomsko-tehnični: takozvani posluževalci strojev: perforatorji, kontrolorji, tabelirci in ostali operaterji
2. Ekonomsko-matematični: programerji
3. Ekonomsko-organizatorski: organizatorji, svetniki sistema
4. Znanstveno-tehniški: inženirji sistema
5. Znanstveno-organizatorski: analitiki sistema.

POSLUŽEVALCI STROJEV

Na začetni stopnji je oseba, za posluževanje različnih agregatov. Perforator, kontrolor in operater so čisto priučeni poklici s časom priučevanja 4–6 tednov. Perforator čita podatke z dokumentov in jih s tipkanjem na stroju spreminja v luknjavo pisavo. Tastatura alfabetskega luknjalnega stroja je podobna tisti na pisalnem, tastatura na numeričnem pa tastaturi na seštevalem stroju. Delo kontrolirja (na verifikirki) je zelo podobno. Za to delo se ne zahteva nadpovprečna inteligentnost, pač pa pazljivost, koncentracija, vestnost in zanesljivost. Kljub rutinskemu delu točnost ne sme biti manjša. Preveč občutljive narave in ljudje, ki imajo odpor do strojnega dela, niso primerni.

Njihov zaslužek se giblje med 500 (za začetnike) in 800 DM z možnostjo napredovanja do vodje oddelka za luknjanje z zneskom 1000 DM.

Operaterji na konvencionalnih strojih sistema luknjanih kartic poslužujejo stroje za pripravo in obdelavo podatkov na podlagi eksaktnih navodil. Delo se opravlja pretežno stoje. V večjih podjetjih je to pogosto rutinsko delo. Zadostuje povprečna inteligenca. Važnejši so ostali pogoji: sposobnost dobre koncentracije, izrecen smisel za red, izdržljivost, nadarjenost za kombiniranje in preudarjanje. Zelo važni so čut odgovornosti, vestnost in zanesljivost, kajti od pravilnega sortiranja, mešanja, reproduciranja itd., zavisí kvaliteta nadaljnje obdelave podatkov. Njihova predizobrazba je nebitvena, potrebno pa je zanimanje in smisel za tehnične stvari.

Potreba po operaterjih je zelo velika. Njihov zaslužek je med 700 in 1000 DM. Operater lahko napreduje do tabelirca ali operaterja naprave za avtomatsko obdelavo podatkov z odgovarjajočim zvišanjem plače.

Operater naprave za avtomatsko obdelavo podatkov izvaja dnevne posle na napravah in odgovarja za pravičen potek. Posluževati mora različne enote elektronske naprave ter nadzorovati korekten potek programa. Imeti mora pregled nad na-

činom programiranja. Zahteva se povprečna inteligenca s posebnimi lastnostmi. Čas priučevanja 4–6 tednov. Osnovni poklic ni važen.

Operaterji elektronskih naprav so iskani. Njihov zaslužek znaša 800 do 1200 DM. Možnost napredovanja: tabelirec ali programer.

TABELIREC

Pri sistemu luknjanih kartic je tabelirec najbolj merodajna oseba. Kvalificiran tabelirec je v stanju analizirati delovne postopke, izstavljati organizacijske in operativne diagrame, izdelati delovna navodila ter določiti programe za posamezne stroje. Oposobljen je tudi za odklanjanje manjših strojnih napak. Njihovo delo je zelo raznoliko ter zahteva močno koncentracijo pri sestavljanju programskih plošč, urejevanju strojev, kakor tudi pri rutinskih delih (npr. sortiranje). Poleg primerne inteligentnosti je pogoj sposobnost abstraktnega in analitičnega mišljenja in sklepanja.

Prejšnji poklic ni pomemben, medtem ko se zahteva posebne sposobnosti v še večji meri, kot pri preje navedenih poklicih.

Tabelirci so zelo iskani, a tudi vsestransko uporabni, na primer: kot planerji obdelave, pripravljavci postopkov ali specialisti za urejevanje strojev. Imajo možnost napredovanja do vodje oddelka luknjanih kartic. Lahko se izobrazijo — če so sposobni — za programerje elektronskih naprav. Zaslužek se giblje med 1000 in 1200 DM.

Teoretični podlagi, ki traja 2–4 tedne, sledi čas praktičnega uvajanja v delo najmanj pol leta. Po preteku enega leta in pol je lahko nameščen kot kvalificiran tabelirec.

PROGRAMERJI

Elektronske naprave za obdelavo podatkov zahtevajo zlasti programerje. Programer mora izdelati kompletni katalog navodil (program) za obdelavo podatkov, s čimer naprava šele postane sposobna za funkcioniranje. Grobo definiran potek dela mora najprej analizirati, da pride do detaljnega diagrama poteka. Končno mora ta diagram prevesti na stroju razumljiv jezik (kodiranje). Temu sledi še preizkus programa na napravi (test), da bi se odpravile eventualne napake. Poleg vseh drugih lastnosti sta za programerje posebno poudarjeni dve: nadarjenost za razčlenjevanje in urejevanje ter izredna skrb za malenkosti, ki meji že na obsedenost.

Programerjev bi potrebovali zelo veliko in so iskani. Zaslužek zavisí od vrste naloge in obsega dela ter znaša od 1200 do 2000 DM.

ORGANIZATORJI

NOVEGA KOVA

Naslednja stopnja v hierarhični lestvici so organiza-

torji. Poleg običajnega poznavanja poslovanja, računovodstva, moderne birotehnike in možnosti organizacijskega oblikovanja, mora imeti še izkušnje z avtomatsko obdelavo podatkov ter obvladati naloge planiranja. Gre za tip človeka, kakršnega ni mogoče dobiti gotovega niti z univerze niti preko tečajev proizvajalcev naprav ali drugih institucij. Tudi tu je povpraševanje prav veliko. Plača se zavisí od velikosti podjetja in kompleksnosti nalog giblje med 1500 in 2500 DM.

INŽENIR SISTEMA

Popolnoma nov poklic, ki je poznan šele tri leta. Izhaja iz skoraj vseh področij akademske izobrazbe. Med njimi najdemo gospodarstvenike, matematike in fizike, kemike in inženirje. Njihova težka in odgovorna naloga sestoji v tem, da rešene in nerešene probleme z njihovega področja napravijo dostopne napravam za avtomatsko obdelavo. Biti mora v stanju, da izvedejo raznotere in komplicirane znanstvene preračune, pa vse do avtomatičnega krmiljenja celotnih industrijskih procesov in postopkov. Njegova glavna naloga je končno v tem, da doseže optimalno razmerje med reševanjem problemom in angažiranim strojnim sistemom. Gre torej za reševanje podobnih problemov kot jih rešuje organizator na področju uporabe, le da s stališča proizvajalca elektronskih naprav. Njihov zaslužek se prav tako suče med 1500 in 2500 DM.

IZOBRAŽEVANJE

Sistem izobraževanja za nove poklice še ni zadovoljivo rešen. S tem se v glavnem ukvarjajo razni instituti in proizvajalci elektronskih naprav. Največ se poslužujejo tečajev in seminarjev, zadnje čase pa uvajajo tudi dopisne šole.

(Po BTO, julij 1965)

POPRAVEK

DINARJEV MANJKA...

(Zamenjava tekstov v št. 44 glasila od 11. 11. 1965)

Kdor je pazljivo prebral članek pod zgornjim naslovom, je lahko ugotovil, da zadnja dva odstavka nimata nobene posebne zveze s člankom, da pa članek DE IN SAMOINICIATIVA nima nobenega pravega zaključka. Tiskarski »škrat« je opravil svoje in pomešal oba teksta med seboj, kar je povzročilo določeno nelagodnost v Nabavni organizaciji, in še posebej pri Marjanu R. na katerega so leteli neupravičeni očitki, da je »govoril preveč«. Naše uredništvo se s tem opravičuje našim bralcem z nastalo pomoto, s prošnjo, da kar sami popravite nastalo napako v smislu zgoraj povedanega.

Uredništvo

Opozorilo

PEŠCI MORAJO ODSLEJ HODITI NA ODPRTIH CESTAH PO LEVI STEANI CESTE

Nedavno je republiška komisija za vzgojo in varnost v cestnem prometu izdala opozorilne lepake, ki opozarjajo pešce na novost temeljnega zakona o varnosti prometa na javnih cestah, ki v poglavjih o hoji pešcev prinaša novost, da morajo odslej le-ti hoditi po SKRAJNI LEVI strani ceste.

Marsikdo se bo vprašal, zakaj po levi strani. To marsikje v svetu ni novost — pač pa je novost pri nas. Zakaj je bilo toliko nesreč ravno pri pešcih? Prenekatera nesreča se je namreč pripetila na odprti cesti prav zato, ker voznik v noči ni opazil pešca pred seboj, ki je hodil po desni strani, prav tako pa je pešec prepozno opazil vozilo za seboj. Sedaj, ko bo moral pešec hoditi po levi strani ceste, bo prej opazil avtomobil, ki se mu približuje, prav tako pa bodo vozniki prej zagledali pešca.

Pešci! Na cestah izven naselja, kjer ni pločnikov, hodite po skrajni levi strani v smeri hoje!

Kazalo bi širše organizirati proizvodnjo telekomandnih naprav

Vse bolj in bolj raste zanimanje za naše telekomandne naprave, ki se odlično uveljavljajo že na raznih toriščih. V zadnjem času se zanje zlasti zanimajo uprava za izgradnjo Djerdapa in podjetje Elektrovojvodina, pa tudi nekatera druga podjetja v državi.

Žal pa so proizvodne zmogljivosti ISKRE trenutno še prešibke za zadovoljitev večjih potreb po teh napravah, saj to kar proizvajata tovarna elektronskih naprav in Zavod za avtomatizacijo pač ne zadošča.

Glede na rastoče zanimanje, bi vsekakor kazalo pospešiti razvoj teh naprav in po danih možnostih organizirati proizvodnjo, ki bi lahko v predvidenih rokih zadovoljila potrebe po telekomandnih napravah. To sicer ni izvedljivo čez noč, vendar ne gre zamuditi ugodnih priložnosti, če osnove za tako proizvodnjo že obstajajo in se

zanje že razvija ugodno zanimanje in povpraševanje.

UGODNI POGOJI ZA PRODAJO VF NAPRAV

Ceprav je na vseh področjih občutiti pomanjkanje sredstev za investicije, se je v zadnjem času okrepilo zanimanje za ISKRINE brezžične in žične visokofrekvenčne telefonske naprave. Kaže, da se bodo na osnovi sedanjih in še predvidenih naročil lahko dokaj znižale zaloge naših znanih sprejemno oddajnih postaj »Phonoport IIIA«, saj bo samo na področju zagrebške filiale v bližini prihodnosti plasiranih 35 teh naših aparatov, nadalje pa tudi 20 visokofrekventnih naprav PDM 1/430.

Zlasti v obmorskih predelih za zvezo z otoki prihajajo v poštev naše visokofrekventne naprave KT 4+4 in sprejemno-oddajne postaje OM 4/SK4, za katere pa se trenutno ogrevajo PTT podjetja. Naše tovrstne aparature bi lahko odlično služile potrebam teh območij, težava je le v tem, da interesantom manjkajo sredstva za nakup.

Dopisujte v »Iskro«

Pisma bralcev

Zanima me delitev osebnih dohodkov za oktober za delovne enote »Elektromehanika« Kranj, hkrati pa tudi drugih tovarn, ZZA, PSO in uprave. Menim, da bi bralce lahko o tem stalno obveščali in da to ni poslovna tajnost.

V. Z., Kranj
Odgovor: Za »Elektromehaniko« bodo bralcem služili navedeni faktorji stimulacije, za ostale tovarne in službe pa podatkov še nismo prejeli.

Faktor stimulacije DE »Elektromehanika« Kranj:
Elementi za avt. 1,027
Rotacijski stroji 1,024
Montaža števecv 0,994
Kinoakustika 0,981
Obrat ATN 0,959

Obrat Lipnica 0,923
Obrat »Kontaktor« 0,945
Produkcija delov 0,945
Umetne mase 0,945
Orodjarna 0,951
Vzdrževanje 0,942
Prevozni oddelek 0,940
Tehnična priprava dela 0,945
Sektor teh. kontrole 0,926
Gospodarski sektor 0,936
Skupne službe 0,947

ISKRA — glasilo delovne kolektiva Iskra industrije za elektromehaniko telekomunikacije elektronske avtomatiko — Urejuje uredniški odbor — Glavni urednik: Pavel Gantar — odgovorni urednik: Igor Slavec — izhaja tedensko — Tisk in kišeti: »CP Gorenjski tisk« Kranj